

۱۵۹۵۷۲۲

به نام خداوند جان آفرین

حکایت زندگی سلمان هراتی

(حکایت زندگی شاعران و نویسندگان ۸)

مؤلف: منوچهر علی‌یمر

انتشارات واش

سرشناسه: علی پور، منوچهر
 عنوان و نام پدیدآور: حکایت زندگی سلمان هراتی / منوچهر علی پور
 مشخصات نشر: تهران: نشر و اش، ۱۳۹۷
 مشخصات ظاهری: ۱۴۴ ص
 فروست: حکایت زندگی شاعران و نویسندگان ۸
 شابک: 978-600-99655-6-4
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا
 موضوع: هراتی، سلمان، ۱۳۳۸-۱۳۶۵- نقد و تفسیر
 موضوع: شعر فارسی — قرن ۱۴ — تاریخ و نقد
 رده بندی کنگره: PIR ۸۳۱۳ / ۲۳ ی ۸۶۳ ۱۳۹۶
 رده دهی یوبی: ۱/۶۲۴۸
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۰۳۴۱۷

انتشارات و اش

انتشارات و اش

تهران، صندوق پستی: ۱۱۴-۱۱۸۸، تان: ۵۹-۸۸۸۱۳ و ۹۱۲۶۱۱۱۵۱۲

حکایت زندگی سلمان هراتی

(حکایت زندگی شاعران و نویسندگان ۸)

مؤلف: منوچهر علی پور

طراح جلد سعیده اکبریان

لیتوگرافی صدف • چاپ خانه مهارت • صحافی مهرگان

نوبت چاپ نخست ۱۳۹۷ • شمارگان ۲۰۰۰ نسخه

قیمت ۱۵۰۰۰ تومان • شماره نشر ۸

شابک: 978-600-99655-6-4

© حق چاپ: ۱۳۹۷، انتشارات و اش

فهرست

۴	اشعار
۵	سر سخن
۸	زندگی شاعر
۱۱	چه قدر مستند است
۱۶	مست لحظه‌های بی‌ریا
۲۱	وطن‌گرایی در شعر سلمان هراتی
۳۲	کاربرد واژه‌های بومی در "از آسمان سبز"
۴۳	تجلی انتظار در شعر سلمان
۵۸	رنگ در "از آسمان سبز"
۷۱	بهار در "از آسمان سبز"
۷۶	آب در سماور کهنه
۸۳	باورهای مذهبی در شعر
۱۰۲	گزینه اشعار
۱۴۳	کتاب نما

اشاره

حکایت زندگی شاعران و نویسندگان، حکایتی است خواندنی و تاثیرگذار برای همه نسل‌ها و همه زمان‌ها که بی‌گمان مطالعه زندگی این چهره‌های علمی و فرهنگی می‌تواند چراغ راهی باشد برای نسل امروز.

هر چقدر کودکان و نوجوانان ما با زندگی دانشمندان، شاعران و نویسندگان صاحب‌نام کشور بیش‌تر آشنا شوند، این شناخت در رشد سرفای‌شان تاثیر فراوان‌تری دارد و با سرمشق قرار دادن زندگی این بزرگان ایرانی، می‌توانند با آگاهی بهتر به دنبال فراگیری علم و فرهنگ و ادب باشند.

در این راستا انتشارات «واس» تلاش دارد با معرفی کامل زندگی دانشمندان، شاعران و نویسندگان بزرگ با زبانی ساده و روان، بتواند نسل آینده‌ساز ایران اسلامی را با پیشینه گهربار ایران آشنا سازد و با انتشار مجموعه چند جلدی «حکایت زندگی شاعران و نویسندگان» به گسترش فرهنگ کتابخوانی در کشور کمک کند.

چشم داریم آشنایی نسل آینده‌ساز ایرانی با حکایت زندگی شاعران و نویسندگان، زمینه‌ای باشد برای پویایی و رشد علمی و فرهنگی فرزندان این دیار پرگهر.

سر سخن

بررسی اشعار "سلمان هراتی" کاری ست سخت دشوار و بی گمان نیاز به یک، پشتوانه‌ی سترگ علمی دارد، تا بتوان به راحتی سروده‌هایش و افکارش را، مورد نقد و بررسی قرار داد. البته این نیز دلایلی دارد: نخست به خاطر ارجمند بودن خود شاعر و این که همواره او دنبال سادگی و صمیمیت بود؛ و دیگر به خاطر اندیشه‌ی والا و ستبرش، که مردمی بود و بی قضاوت و به دور از هرگونه تعارف‌ها و روشنفکر نمایی‌ها قلم به دست گرفت، و شعر برود.

سروده‌هایش، حرف‌های دل بحرومین زمین و زمان بود و خالی از هر گونه بدآموزی‌ها، خیال بافی و مرام فاسدی‌ها! و این اندیشه‌ی همه گیر، چراغی بود در تاریکی و نو میدی. بنابراین او را بزرگ می‌پندارم که بیدارکننده‌ی نسل جوان دوره‌ی خویش بود، در دنیای دهشت‌انگیز، امیدوار می‌سرایید و وره ناهموار را هموار می‌کرد برای آیندگان. این عوامل، مرا برانگیخت که به بررسی اشعار و افکار این شاعر بزرگ جوان پردازم و نیک می‌دانم که کاری بسیار سخت را برگزیده‌ام و این تردید خوب از پس آن بر نخواهم آمد. به هر حال در حدّ توان خویش را آن هم ناچیز خویش، نیم نگاهی به ژرف ساخت شعر این شاعر می‌افکشم.

البته ناگفته نماند، بزرگوارانی هم چون حسن حسینی، قیصر امین پور، رضایی نیا و... مقالاتی در مورد این شاعر نوشتند؛ ولی جا دارد آن‌طور که شایسته است و سزاوار شاعر، در آینده محققین و صاحبان قلم، با دقتی

بیش تر، این شاعر را برای آیندگان بشناسانند.

و اما این دفتر در دو بخش آماده شده که در بخش نخست به بررسی و تحلیل اشعار و افکار "سلمان هراتی" پرداخته و تلاش کردم زیبایی ها، فرازها و مفاهیم بلند شعر او را، آن گونه که هست، مورد بررسی قرار دهم؛ و این که شاعر نگاهش نسبت به اطرافش و در دنیایی که در آن زندگی کرده، چگونه بوده و اساساً از چه پشتوانه هایی برخوردار بوده است؟

در بخش دوم نیز، ده شعر سپید از این شاعر را برگزیدم که برای گزینش آن دلیلی دارم:

نخستین دلیل "ژرف ساخت" و هم چنین به دلیل مفاهیم کلی این اشعار، که عموماً شاعر به مسایل اجتماعی توجه داشته و بی گمان در سرایش این گونه اشعار ارزش نوانه های ارزشمند فرهنگی، ملی و مذهبی نیز بی بهره نبوده است. دلیل دیگر با توجه به "رو ساخت" اشعار و هم چنین با توجه به ساختار ظاهری این شعرها، که تقریباً از یک نوع ویژگی برخوردار هستند و حتی از نظر سبک ساختاری شاعر به "سبک شخصی" نزدیک شده است. در تعریف "سبک" آریف گوناگونی از شاعران، نویسندگان و سبک شناسان ارائه شده است به عنوان مثال امرسون (Emerson) سبک را صدای ذهن نویسنده می داند و معتقد است هنرمند، همان طوری که می اندیشد و احساس می کند، همان طور نیز می نویسد. اگر افکار و اندیشه هایش مشوّش و یا پیچیده باشد، نوشته هایش نیز مشوّش و پیچیده است و اگر افکارش ساده باشد، نوشته هایش نیز ساده خواهد بود.^۱

به هر حال، با بررسی هایی که در اشعار "سلمان هراتی" داشتم، به این نتیجه رسیدم که از نظر زبان و اندیشه، ایشان به یک سری ابتکاراتی دست یازیده اند که ویژه ی خود اوست و در واقع به نوعی سبک شخصی، در سروده هایش رسیده است. برای نمونه اگر به دو شعر "من هم می میرم" و "دوزخ و درخت گردو" از دو کتاب "دری به خانه ی خورشید" و "از آسمان سبز" نظری داشته باشیم، می بینیم که شاعر در این دو شعر با تکرار عبارت های "من هم می میرم" و "بگذار گریه کنم" دست به قرینه سازی کرده و با استفاده از فرمی یکسان، در اکثر پاراگراف ها، مفاهیم گوناگونی را در شعرهایش بیان کرده است؛ و یا تکرار برخی از کلمات، عبارات و مفاهیم از سآمد بالایی در اشعارش برخوردار بوده که همه ی این ها نشان از بر یک شدن شاعر به یک زبان ویژه ی خود و یا به یک سبک شخصی دارد.

... و اما سخت نادرست خواهد بود، اگر بر این باور باشم که در این نوشتار، به دور از هر گونه اشتباه و تحسین و بررسی نادرست، تمامی ارزش های کار شاعر را مورد بررسی قرار داده ام و چشم دارم باریک بینان و نکته سنجان با تأمل و ژرف نگری، نادرستی مرا در این نوشتار، بر من یادآور شوند؛ و چه قدر زیبا افبلان شود، "به یاران طریق" خویش می گوید:

چو رخت خویش بر بستم از این خاک

همه گفتند: با ما آشنا بود

ولیکن، کس ندانست این مسافر

چه گفت و با که گفت و از کجا بود؟!

منوچهر علی پور